

Vai Trò của Thân Thể trong Việc Hình Thành Nhận Thức Dựa Trên Quan Điểm của Merleau Ponty

The Role of the Body in the Formation of Perception, Based on the Views of Merleau-Ponty

Nguyễn Lê Thế Vương, M.S.C.^{1*}

¹Học Viện Thánh Giuse Dòng Tên, Vietnam
*Email tác giả liên hệ: nguyenlethevuong1996@gmail.com
 <https://doi.org/10.54855/csl.26629>

® Copyright (c) 2026 Nguyễn Lê Thế Vương

Received: 30/04/2026 Revision: 12/10/2026 Accepted: 16/10/2026 Online: 16/10/2026

ABSTRACT

Keywords: The body, the living body, perception, experience, interaction	The living body is a unified entity, where the physical organism merges with the process of perception and interaction with the world. Centered on Merleau-Ponty's view, lived experience through the body enables human beings to form the world of perception, in which every action, gesture, and interaction contributes to building understanding. The body plays a central role in all perceptual activity, not only within the physical environment but also within diverse cultural and social contexts.
---	--

TÓM LƯỢC

Từ khoá: Thân thể, cơ thể sống, nhận thức, trải nghiệm, tương tác	Thân thể sống là một thực thể thống nhất, nơi cơ thể vật lý hòa nhập với quá trình nhận thức và tương tác với thế giới. Xoay quanh quan điểm của Merleau-Ponty, trải nghiệm sống qua thân thể giúp con người hình thành thế giới nhận thức, trong đó mỗi hành động, cử chỉ và tương tác đều góp phần xây dựng sự hiểu biết. Thân thể đóng vai trò trung tâm trong mọi hoạt động nhận thức, không chỉ trong môi trường vật lý mà còn trong những bối cảnh văn hóa và xã hội đa dạng.
--	---

Giới thiệu

Thân thể có phải là một công cụ phục vụ cho ý thức? Và phải chăng nhận thức đơn thuần chỉ là một hoạt động tinh thần tách biệt với thân thể hay thân thể đóng vai trò trực tiếp trong quá trình nhận thức? Bài luận này giúp chúng ta hiểu rõ hơn về vai trò của thân thể trong việc hình thành nhận thức theo quan điểm của Maurice Merleau Ponty.

Trước hết, Merleau Ponty nhấn mạnh vai trò trung tâm của thân thể trong hình thành nhận thức của con người. Một thân thể sống “*le corps propre*” bao trùm một thân thể vật lý và toàn bộ những trải nghiệm của con người với thế giới (mở ra và đi vào tương quan), thân thể này là một điểm quy chiếu để con người có thể trải mình ra để cảm nhận, tương tác thực tế và hình thành một đời sống ý nghĩa. Merleau Ponty không tán thành quan điểm: một thân thể thuần vật lý chỉ hệ tại ở những quan sát và cảm nhận giác quan. Vì nếu ông đồng ý với sự phân chia tâm trí và cơ thể tách biệt, ông hẳn đã giống với cách tiếp cận của Descartes về thuyết nhị nguyên, lý thuyết cho rằng thân thể là tâm trí là tách biệt nhau. Nhưng trái lại, Merleau Ponty khẳng định thân thể là một toàn bộ và không thể tách rời, là phương tiện để con người sống trong và trải nghiệm về thế giới. “Our own body is in the world as the heart is in the organism; it keeps the visible spectacle constantly alive, it breathes life into it and sustains it inwardly, and with it forms a system”¹

Kế đến, vai trò của Ý hướng tính (*intentionality*) cũng được áp dụng cho một thân thể. Nhận thức là một quá trình chủ động hướng vào môi trường thế giới (xung quanh ta). Khi con người nhìn thấy một vật, đây không phải là sự tương tác một chiều, nhưng là hoạt động tiếp cận của cơ thể: nhìn, tiếp cận, và đụng chạm vào.² Ví dụ khi tôi nhìn thấy một chiếc điện thoại Iphone, tôi sẽ nảy ra những hoạt động ý thức thông qua chính cơ thể: tiếp cận đến gần, đụng chạm, và sử dụng cùng với những hoạt động tương tác và lưu giữ trong đầu về những chức năng của chiếc điện thoại. Tất cả những hiểu biết về chức năng của chiếc điện thoại Iphone mà tôi có được trong đầu là sự kết hợp của một chuỗi hoạt động thống nhất thân thể và hoạt động ý thức. Do vậy, thông qua thân thể, con người khám phá, cảm nhận và hiểu biết về thế giới.

Sau đó, ông cũng nói về mối quan hệ của thân thể và không gian khi ông nhận định rằng “con người sống trong không gian thông qua chính thân thể của mình.”³ Con người với chính thân thể của mình cảm nhận không gian bằng chính đời sống của mình, ví như khi con người di chuyển, không gian luôn là một khung trời sống động theo cách thân thể cảm nhận.

Sau cùng, thân thể con người con mang ý nghĩa văn hoá, vượt trên ý niệm một thực thể sinh học, các hành động của thân thể “cách thân thể di chuyển, tương tác và cảm nhận về thế giới đều chịu ảnh hưởng từ yếu tố văn hoá. Nói cách khác, các chuẩn mực xã hội, quy tắc ứng xử, và quy tắc văn hoá sẽ định hình cách con người cảm nhận và hoạt động thân thể trong những bối cảnh khác nhau.”⁴ Ví dụ, nền văn hoá phương Tây sẽ xem cử chỉ ôm khi chào nhau là điều

¹ Maurice Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception* (London: New York: Humanities Press, 2005), 235.

² Maurice Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, 239.

³ Maurice Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, 71. “The experience of our own being teaches us to embed space in existence”

⁴ Maurice Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, 172-173.

tự nhiên và thoải mái, trong khi nền văn hoá Á Đông có thể cảm thấy ngượng ngùng và không hợp văn hoá.

Vì thế, ảnh hưởng của quan điểm triết học của Maurice Merleau Ponty về nhận thức thân thể đã mở ra một phương pháp tiếp cận mới cho triết học hiện đại và khoa học nhận thức, làm nổi bật tính liên kết giữa thân thể và hình thành nhận thức. Merleau Ponty bác bỏ quan niệm nhận thức chỉ là quá trình tiếp nhận thông tin thụ động và ông đưa ra quan điểm để khẳng định vai trò của thân thể là trung tâm khi con người trải nghiệm và gom nhặt hiểu biết về thế giới.

Kết luận

Tóm lại, nhận thức không thể tách rời khỏi thân thể; và chỉ thông qua việc hiểu rõ vai trò của thân thể, con người mới có thể hiểu được quá trình nhận thức cách toàn thể. Thân thể là điều kiện thiết yếu để con người tiếp nhận và hình thành nhận thức. Nhận thức không chỉ là sự tiếp nhận thụ động từ các kích thích giác quan mà là sự tham dự trực tiếp, tích cực vào thế giới qua thân thể - là chủ thể tri giác.

References

- Merleau-Ponty, M. (2005). *Phenomenology of perception* (C. Smith, Trans.). Routledge. (Original work published 1945)
- Maurice Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception* (London: New York: Humanities Press, 2005), 235.
- Maurice Merleau-Ponty, *Phenomenology of Perception*, 71. "The experience of our own being teaches us to embed space in existence"

Vài nét về Hội Dòng

Cha Jules Chevalier đã sáng lập Dòng Thừa Sai Thánh Tâm ngày 08/12/1854 tại Issoudun, Pháp. Hội Dòng được Đức Giáo Hoàng Piô IX chúc lành và phê chuẩn năm 1860.

Gọi tắt là M.S.C. (Missionarii Sacratissimi Cordis), đây là Dòng Giáo Hoàng gồm các Linh mục và Tu huynh, hiện có hơn 2.100 thành viên phục vụ tại hơn 55 quốc gia trên khắp 5 châu lục. Tỉnh Dòng Úc Châu đã đưa Hội Dòng đến Việt Nam năm 2003, với mục đích ban đầu là đào tạo thành viên và hướng tới phục vụ tại Việt Nam trong tương lai. Ước mong của Hội Dòng là thiết lập các cộng đoàn đào tạo, tuyển sinh và huấn luyện ứng sinh theo Hiến pháp của Hội Dòng và theo Giáo luật.

Brief introduction of M.S.C

Fr. Jules Chevalier founded the Missionaries of the Sacred Heart on December 8, 1854, in Issoudun, France. The congregation was blessed and approved by Pope Pius IX in 1860.

Known by the abbreviation M.S.C. (Missionarii Sacratissimi Cordis), it is a congregation of pontifical right made up of priests and brothers, currently with over 2,100 members serving in

more than 55 countries across five continents. The Australian Province brought the congregation to Vietnam in 2003, with the initial aim of forming members and working toward serving in Vietnam in the future. The congregation's desire is to establish communities for formation, recruiting and training candidates in accordance with its Constitutions and with Canon Law.